

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 320/2023-19

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a sudcov Ladislava Dudíša a Libora Duľu (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpených JUDr. Ľubou Berezňaninovou, PhD., advokátkou, Hlavná 45, Prešov, proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne č. k. 27CoCsp/42/2022-237 z 31. januára 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 12. mája 2023 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovatelia navrhujú napadnuté rozhodnutie zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie. Sťažovatelia tiež navrhujú odložiť vykonateľnosť napadnutého rozhodnutia.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia boli v právnom postavení žalovaných v spore žalobcu (Stavebné bytové družstvo Trenčín, s. r. o.) o zaplatenie pohľadávky predstavujúcej nedoplatky za služby spojené s užívaním ich bytu prejednávanom Okresným súdom Trenčín (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 27Csp/72/2020. Okresný súd vo veci rozhodol na jedinom pojednávaní konanom 25. mája 2022 v neprítomnosti sťažovateľov, ktorí majú v súdnom konaní postavenie tzv. slabšej strany sporu ako spotrebiteľia.

3. Sťažovatelia, ktorí neboli právne zastúpení, vzniesli pred konaním spomínaného pojednávania námietku zaujatosti proti konajúcej sudkyňi a žiadali o odročenie pojednávania až do rozhodnutia o nej. Po dostavení sa na pojednávanie, nesúhlase zákonnej sudkyne s vyhotovovaním zvukovo-

obrazového záznamu z pojednávania a oznámení sudkyne o nepostúpení ich námietky zaujatosti nadriadenému súdu pred otvorením pojednávania sťažovatelia miestnosť opustili.

4. Sťažovatelia podali proti rozhodnutiu okresného súdu odvolanie. Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 27CoCsp/42/2022-237 z 31. januára 2023 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“) potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie.

5. Sťažovatelia podali proti rozsudku krajského súdu dovolanie 4. mája 2023.

II.

Argumentácia sťažovateľov

6. Podľa názoru sťažovateľov nastala v prejednávanej právnej veci špecifická situácia, keď prípustnosť dovolania spočíva v zmätočnosti rozsudku krajského súdu, čo sa premietlo do uplatnenia dovolacích dôvodov podľa § 420 písm. e) a f) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“). Okrem uvedeného sťažovatelia namietajú aj neúplné, resp. nesprávne zistenie skutkového stavu, pretože konajúce súdy neprihliadli na obsahové znenie zmluvy o výkone správy z 19. februára 2020, čo sťažovatelia v konaní síce nenamietali, ale uvedený nedostatok mali všeobecné súdy odstrániť vlastnou aktivitou, čo umožňuje osobitná procesnoprávna úprava spotrebiteľských sporov. Uvedenú argumentáciu sťažovatelia uplatnili aj v podanom dovolaní, avšak Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) nie je oprávnený preskúmať skutkové zistenia, tieto je možné napadnúť len v konaní o ústavnej sťažnosti, čo vyplýva z nálezu ústavného súdu č. k. III. ÚS 505/2022 z 27. októbra 2022, ktorého právne závery je možné aplikovať aj v civilnom konaní.

7. Napadnuté rozhodnutie je podľa sťažovateľov arbitrárne, vychádza z neúplne, resp. nesprávne zisteného skutkového stavu.

8. Sťažovatelia považujú za nezákonný aj procesný postup okresného súdu, ktorý ich nesprávne poučil o podmienkach vyhotovenia záznamu z pojednávania, ktorý sťažovateľom odmietol dovoliť vyhotoviť s poukazom na § 176 ods. 5 CSP, čo je však dôsledkom nesprávnej interpretácie zo strany okresného súdu.

9. Sťažovatelia tiež poukázali na spotrebiteľský charakter predmetu sporu v zmysle § 290 a nasl. CSP, z čoho vyplýva ich zvýšená právna ochrana spočívajúca aj v tzv. extenzívnej poučovacej povinnosti súdov v zmysle § 292 CSP. K takému poučeniu vo veci sťažovateľov podľa ich názoru nedošlo. Krajský súd sa síce vyjadril k sťažovateľmi uplatnenému odvolaciemu dôvodu podľa § 365 ods. 1 písm. b) CSP, avšak opomenul špecifiká prejednávanej veci, ktorá je sporom s ochranou slabšej strany.

10. Sťažovateľom bolo odopreté aj právo predkladať dôkazy až do vyhlásenia rozhodnutia vo veci samej s poukazom na § 296 CSP, v zmysle ktorého sa nepoužijú ustanovenia Civilného sporového poriadku o sudcovskej a zákonnej koncentrácii konania.

III. Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

11. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) potvrdzujúcim rozsudkom krajského súdu, proti ktorému sťažovatelia súčasne podali dovolanie z dôvodov podľa § 420 písm. e) a f) CSP.

12. Pri posudzovaní ústavnej sťažnosti sťažovateľov vychádzal ústavný súd z princípu subsidiarity, na ktorom je založená jeho právomoc rozhodovať o ústavných sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy. Zmysel a účel subsidiárneho postavenia ústavného súdu pri ochrane základných práv a slobôd spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Právomoc ústavného súdu predstavuje v tomto kontexte *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ku ktorého uplatneniu dôjde až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popretie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu, ktorého právne dôsledky sú premietnuté do § 56 ods. 2 a do § 132 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov [ďalej len „zákon o ústavnom súde“ (m. m. III. ÚS 149/04)].

13. Z príloh, ako aj zo samotného textu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia podali proti namietanému rozsudku krajského súdu dovolanie podľa § 420 písm. e) a f) CSP, ktoré bude posudzovať najvyšší súd. Z obsahu dovolania je zrejmé, že sťažovatelia v ňom uplatnili v podstatnom takmer identickú skutkovú a právnu argumentáciu ako v ústavnej sťažnosti, ktorou sa bude v dovolacom konaní zaoberať najvyšší súd.

14. Rešpektujúc už zmienený princíp subsidiarity, ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd je nepochybne tým orgánom právnej ochrany základných práv a slobôd, ktorý bude oprávnený posúdiť námietky sťažovateľov týkajúce sa zákonne aj ústavne súladného právneho posúdenia zásahov do ich práv krajským súdom, a to na základe uplatneného mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania).

15. V popísanom prípade môže byť v budúcnosti daná právomoc ústavného súdu, aby podrobil prieskumu rozhodnutie dovolacieho súdu.

16. K otázke konkurencie dovolania a ústavnej sťažnosti zaujal ústavný súd vo svojej judikatúre opakovane právny názor, ktorý bol do dôsledkov vysvetlený v uznesení ústavného súdu č. k. IV. ÚS 404/2022 zo 6. septembra 2022 (schválený plénom ústavného súdu ako právna veta za rok 2022, ktorá bude publikovaná v ZNaU za rok 2022) v znení: I. Nie každé rozhodnutie o mimoriadnom opravnom prostriedku spôsobuje zachovanie zákonnej lehoty na podanie ústavnej sťažnosti vo vzťahu k rozhodnutiu, ktoré bolo mimoriadnym opravným prostriedkom napadnuté, zohľadňujúc predovšetkým subsidiaritu konania o ústavných sťažnostiach, preto posledná veta § 124 zákona ústavnom súde o zachovaní tejto lehoty je určená na to, aby sťažovateľ v ústavnej sťažnosti mohol uplatniť námietky neuplatniteľné v mimoriadnom opravnom prostriedku. Ak by rozhodnutie o dovolaní bolo negatívne, má sťažovateľ pri zachovaní princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu možnosť napadnúť ústavnou sťažnosťou rozhodnutie dovolacieho súdu. Pokiaľ ide o námietky proti dovolaním napadnutému rozhodnutiu, ktoré nebolo možné uplatniť

v dovolacom konaní, je možné ich potom uplatniť súčasne, ale až v ústavnej sťažnosti. Lehota na podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu bude považovaná za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu všeobecného súdu (začína plynúť podľa § 124 poslednej vety zákona o ústavnom súde). II. V prípade podania dovolania (iného opravného prostriedku) a súčasne, resp. pred rozhodnutím v tomto opravnom konaní aj ústavnej sťažnosti ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietne pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie; to nebráni postupu podľa druhého odseku bodu I (obdobne IV. ÚS 471/2022, IV. ÚS 534/2022, IV. ÚS 24/2023).

17. Na základe uvedeného ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde, § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde (obdobne IV. ÚS 47/2022, IV. ÚS 170/2022). Ak to bude pre sťažovateľov po rozhodnutí dovolacieho súdu aktuálne a ak budú zastávať názor, že niektorú z ich námietok nemohli uplatniť v dovolacom konaní, budú ju môcť uplatniť proti rozhodnutiu odvolacieho súdu v lehote podľa § 124 poslednej vety zákona o ústavnom súde tak, ako to vyplýva z posledného bodu tohto odôvodnenia.

18. 1. Ako *obiter dictum* vzhľadom na argumentáciu sťažovateľov týkajúcu sa možnosti napadnúť nesprávnosť skutkových zistení v ústavnej sťažnosti, keďže tieto nemôžu byť predmetom dovolacej argumentácie, ústavný súd *pro futuro* dodáva, že vo svojej judikatúre zaujal právny názor, v zmysle ktorého v civilnom konaní k naplneniu vady zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP môže dôjsť nedostatočným odôvodnením, resp. vysporiadaním sa rozhodnutia odvolacieho súdu vo vzťahu k všetkým otázkam podstatným pre rozhodnutie (pozri uznesenie ústavného súdu IV. ÚS 314/2020 uverejnené v ZNaU pod č. 69/2020, IV. ÚS 105/2021, IV. ÚS 392/2021).

18.2. V súvislosti s posudzovaním ústavnej udržateľnosti skutkových zistení v trestnom konaní ústavný súd poukazuje na svoju aktuálnu aplikačnú prax odvíjajúcu sa od nálezu ústavného súdu č. k. IV. ÚS 546/2020 z 23. februára 2021 uverejneného v ZNaU pod č. 18/2021 [postupne osvojenú zo strany ďalších senátov ústavného súdu (I. ÚS 343/2022, I. ÚS 339/2022, II. ÚS 514/2022, II. ÚS 559/2021, III. ÚS 302/2022, IV. ÚS 15/2023, IV. ÚS 254/2022 atď.)], v zmysle ktorej dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku nezodpovedá právo na obhajobu len vo formulačnom rozsahu čl. 50 ods. 3 ústavy, ale obhajobné práva v kontexte spravodlivého procesu podľa čl. 6 dohovoru, a teda aj v rozsahu čl. 46 ods. 1 ústavy (s odrazom najmä v § 34 Trestného poriadku), kam rovnako patrí právo na dostatočné vysporiadanie sa všeobecného súdu so všetkými otázkami podstatnými pre rozhodnutie.

18.3. Pokiaľ ide o rozhodnutie iného senátu ústavného súdu uvedené v bode 6 tohto uznesenia, na ktoré sťažovatelia poukazujú a ktorým ústavný súd preskúmal ústavnú udržateľnosť skutkových záverov bez ohľadu na to, či z iných dôvodov bolo proti rozsudku krajského súdu podané dovolanie, ústavný súd konštatuje, že založenie právomoci ústavného súdu rozhodovať o namietanom porušení základných práv rozhodnutím odvolacieho súdu bez zohľadnenia vlastnej inštančnej sústavy všeobecných súdov (na čele s najvyšším súdom ako dovolacím súdom) nenašlo vzhľadom na judikatúrny vývoj odozvu v ďalšej rozhodovacej činnosti ústavného súdu.

19. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, ústavný súd sa ďalšími požiadavkami sťažovateľov uvedenými v petite vrátane návrhu na odloženie vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia nezaoberal, keďže rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. júna 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu